

CZU: 343.54:336:343.435

DOI: 10.5281/zenodo.8240039

**FORMA CUMULATIV ILEGALĂ A VIOLENȚEI – VIOLENȚA FINANCIARĂ
REALIZATĂ ÎN FAMILIE**

SÎRBU Uliana

lector universitar, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată

ORCID: 0000-0003-4159-3714

Financial violence is under-research. However it is often committed, along with psychological, economic, physical violence. In the generalized way, it manifests itself through abuse in the financial sphere, material limitation, excessive power, control over financial resources, personal materials, that belong to someone else. Consequences and social danger being imminent, high. Not being provided for by the national legislative, this illegal and cumulative act cannot attract the sanction.

Keywords: *violence, limitation, financial violence, aggressor, victim, law, deviation from the law.*

Actualitatea și însemnătatea abordării rezumă din observația că, violența rămâne a fi persistentă, înaltă, indiferent de forma sa. Orice formă își are factorii săi de declanșare și motivele comiterii. Deși, în legislație în special cea penală a fost lărgită paleta acestor infracțiuni, precum și răspunderea pentru abaterile de lege comise, numărul cazurilor de comitere și al victimelor nu este în scădere esențială.

În cadrul acestei cercetări ne-am propus prin aplicarea metodelor să studiem, constatăm, analizăm, sintetizăm, nu doar fenomenul infracțional al violenței, dar și să distingem, elaborăm o categorie aparte.

Scopul fiind de a prezenta existența acestei forme de violență, de a face deosebirea și separarea structural-sistemică, trasare multidisciplinară a violenței, de a determina factorii, caracteristicile și tipurile violenței financiare, de a efectua analiza actelor juridice în domeniu, și de a înainta propuneri.

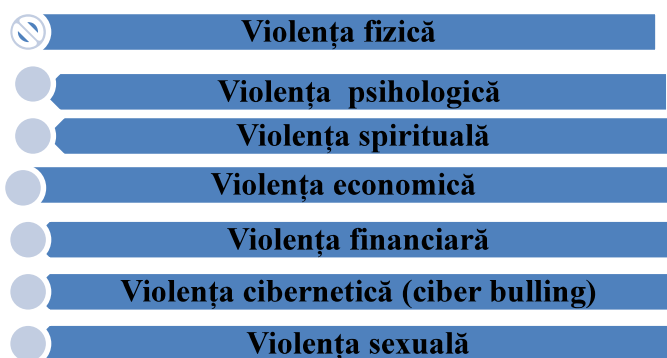
Potrivit datelor statistice din perioada actuală cea mai des comisă formă de violență este cea psihologică, verbală. Însoțită concomitent cu violența economică sau financiară, fiind produsă în fiecare a doua familie sau cuplu, iar psihologii spun că orice persoană a simțit sau a suportat această violență în familia parentală, sau în cea personală, cel puțin odată în viața sa.

Factorii sunt în mare parte asemănători, însă diferența există între violența economică și cea financiară. Argumentul principal este că, **violența economică** ține de limitarea victimei în resurse economice, în gestionarea bunurilor patrimoniale, a obiectelor prețioase, a proprietății private, aflată în devălmășie, etc. Dar **violența**

financiară ține de aplicarea puterii abuzive prin limitarea în sfera financiară, în special a banilor, prin lipsirea, deposedarea de bunuri materiale, financiare. Anume cauza comiterii violenței și efectele sunt legate de bani. O altă deosebire specifică constă în faptul că violența financiară se produce nu numai în cadrul familiei, între membrii familiei, partenerii conjugali, concubini, dar și asupra copiilor sau față de alte rude, precum poate fi comisă și de copii în privința părinților săi. Dar se mai produce și în cadrul raportului juridic de muncă, între alți subiecți: angajator și salariat sau șef și subaltern.

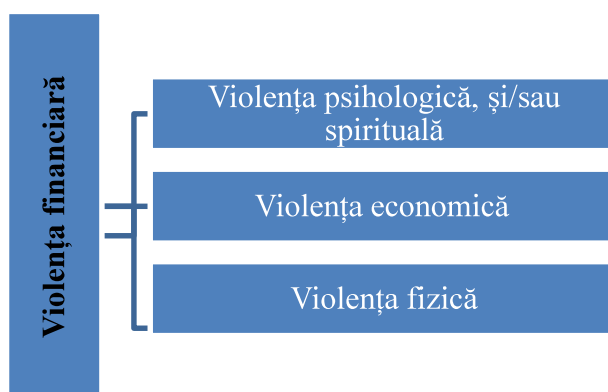
Diversele forme a definițiilor violenței sunt date de mulți legiuitori, autori din majoritatea țărilor lumii. Mai puțin este cercetată și practic fiind necunoscută violența financiară. Tipurile sunt date tipizat și asemănător, conform reprezentării în figura 1.

Figura 1. *Tipologia violenței*

Nu putem nega faptul că, această formă de violență mai poate fi comisă concomitent și prin violența psihică sau fizică. Reprezentare faptică arătată în figura 2. Fie comisă în forma economică sau financiară sau în ambele, oricum aceste fapte abuzive de drept provoacă victimei sentimente neplăcute, anxietate, stres, durere și suferințe psihologice imense, cauzează probleme de sănătate fizică și mentală. Însă efectele sunt nu doar acestea. Sunt și cele economice, sociale, juridice.

Figura 2. *Ierarhia actelor violenței, cumulativ pasibile de comitere*

Forma cumulativă a violenței se întâmplă nu numai bărbaților sau femeilor dar și copiilor sau vârstnicilor. Copiii sunt cea mai vulnerabilă categorie. Deoarece copilul care a suportat această formă va suporta în viitor și altă formă de violență și nu va ști să fie independent, liber, va fi dependent financiar, nu va ști cum să cheltuie, să gestioneze banii. Mai mult ca atât poate manifesta comportament violent, cel deviant prin comitere de furturi sau poate dobândi boala psihică cleptomanie. Altă precizare importantă este că, în copilărie sau adolescență, băiatul limitat, lipsit de bani, de o întreținere, îngrijire cuvenită, în devenire, la maturitate va deveni un bărbat profitor, gigolo.

Factorii declanșatorii a violenței financiare:

1. Veniturile reduse, starea materială scăzută
2. Nivelul redus al educației și culturii personale a agresorului precum și a victimei
3. Problemele sociale, cele personale, financiare, materiale, spirituale
4. Probleme de sănătate fizică sau mentală
5. Influența negativă
6. Preluarea sau imitarea comportamentului negativ
7. Consumul sistematic de alcool sau narcotice, dependența vicioasă
8. Modul de viață și comportamentul amoral

Principalele caracteristici a violenței financiare: 1. Violența este repetabilă și are caracter continuu. 2. Limitarea în resurse financiare. 3. Refuzul sau neachitarea la timp a angajamentelor, obligațiilor financiare. 4. Refuzul de ași onora obligația de întreținere a familiei, copiilor, părinților, fostului soț, altei rude, etc., 5. Interzicerea de a se angaja la muncă, impunerea, forțarea de a se angaja la locul de muncă indicat de agresor. 6. Neadmiterea la luarea deciziilor financiare. 7. Tăinuirea informației financiare sau despre bani. 8. Sustragerea, redirecționarea, distrugerea, banilor victimei de către agresor. 9. Transmiterea banilor victimei altei persoane. 10. Folosirea banilor victimei dobândite prin abuz de încredere. 11. Controlul total asupra câștigului și cheltuielilor victimei. 12. Luarea cu forță a banilor personali. 13. Neachitarea la timp a salariului. 14. Micșorarea venitului brut și net a salariatului. 15. Agresorul comite violența financiară pentru că desconsideră victima sau o discriminează în bază de gen, vârstă, etnie, religie, nivelul de studii, ocupație profesională, etc. 16. Violența se comite cu intenție și/sau prin comportament preluat. 17. Agresorul comite concomitent câteva sau diferite forme de violență. 18. Estorcare, șantajare psihologică a victimei. 19. Impunere la muncă forțată, silnică. 19. Dependența financiară totală a victimei față de agresor.

Tipurile violenței financiare: control financiar, manipularea, deficiențe comportamentale.

1. Control financiar.

- 1) Atunci când un partener, bărbat sau femeie, controlează toate cheltuielile, cere explicații, face reproșuri, scandal, pretenții sau chiar amenințări. Sau dă indică cum și unde trebuie cheltuiți banii și câți. Dă indicații despre ce să cumperi și la care preț, în ce limite. Dar o face în mod excesiv, imperios, autoritar. Și partenerul său fiind supus, îi este frică să cumpere și să nu asculte, și să nu-i iasă din cuvânt. În acest sens, totul este decis de un singur partener, deținând banii de unul singur, ținând banii separat, ascunși, pentru că nu are încredere în partenerul său care depinde de el. Care, în opinia sa, nu știe să mențină un buget comun, cheltuiește banii și nu ar trebui să aibă acces la aceste resurse financiare.
  - 2) Controlează veniturile unui partener sau a unui lucrător subordonat de al său. Nu permite cheltuirea sau să dețină venituri personale, nu permite munca sau indică unde să meargă la muncă sau impune forțat la muncă silnică sau grea. Un alt exemplu este atunci când părinții nu alocă copilului bani de buzunar sau pentru cheltuielile necesare. Când au fost câștigați banii, i se iau banii personali, îi ia pensia părintelui sau soțului și dă cât crede de cuviință sau dă niște foarte puțin, din acești bani, umilindu-l, chiar și fără să lucreze, stând acasă, nefăcând treburile casnice. Sau invers, soțul lucrător, exercită control total și îl terorizează pe celălalt ca și cum nu lucrează, îi este dator, face puțin, căci stă acasă, are grijă de gospodărie și copii. Deși asta, conform Codului familiei, este considerată ca muncă, și este echivalentul timpului și efortului depus, ca și la muncă, doar că acasă pentru familie. Alt exemplu aici, în care un soț are venit mai mare decât celălalt, iar acesta îi reproșează și exercită control asupra lui, îl limitează în bani, în treburile financiare ale familiei.
  - 3) A treia formă de control este atunci când victima violenței financiare este nevoită să ceară bani, pentru că trebuie ceva să cumpere sau să achite, însă agresorul poate să-i dea bani sau nu. Mai mult ca atât, victima va trebui să explice pe ce să cheltuiască, de ce vrea să cumpere sau de ce vrea să cheltuiască, și de ce o astfel de sumă, adică victima este în completă dependență financiară.
  - 4) Luarea deciziei de unul singur, complet personal. Apoi face cumpărături singur, fără a se consulta. Ia decizii personal cu privire la procurări mari, depuneri sau retrageri din cont. Partenerul său nu are control asupra acțiunilor și deciziilor acestuia privind veniturile și cheltuielile. Sau o altă variantă, când se dau bani, apoi apar reproșuri unde s-au cheltuit, de ce așa, și că s-au cheltuit mulți bani.
- 2. Manipularea.** Următorul tip. Când se dau bani, se dau cadouri, se face o favoare, dar apoi se cere ceva în schimb. Și cumva nu direct, ci exigent, manipulator.

Victima în acest caz se simte obligată pentru asta.

3. Deficiențe comportamentale.

- 1) *Tăinuirea informațiilor despre bani, venituri.* De exemplu, un partener care stăpânește asupra altuia, adică are control asupra lui și nu-i spune cât câștigă, unde cheltuiește sau amăgește. Și partenerul lui nu știe nimic despre asta. Ca și cum preocupat, cheltuie pentru familie și este serios în cheltuieli, nu risipitor.
- 2) *Sustragerea deschisă a banilor sau altor bunuri financiare.* A banilor, a bunurilor mobiliare (acțiuni, cecul bancar), a bunurilor imobiliare, în mod deschis sau ascuns. Agresorul face cumpărături, vânzare, schimb, fără a spune nimic partenerului său. Investește în nevoi dubioase, intrând în aventuri sau probleme cu legea, ia împrumuturi și apoi nu vrea să plătească. Și neputând plăti, este forțat și va trebui să plătească pentru partenerul sau va trebui să o facă părintele său, în locul datornicului. Următorul exemplu este aici, când face cumpărături online și plătește din contul partenerului său, are acces la semnătura electronică, respectiv, la un cont bancar electronic sau falsifică documente, semnează pentru a obține aceste fonduri. Mai este aici și un alt exemplu atunci când, după divorț, nu dorește, să eschivează de la plata pensiei de întreținere a copiilor săi și nu doar bărbații sunt în stare de astfel de acțiuni ilegale, dar și femeile. Sau neonorarea obligației de întreținere a rudei sale, a copiilor față de părinții lor în vârstă, din rea voință nu vor să-i ajute, să-i îngrijească, nici să le acorde sprijin material.
- 3) *Parazitare*, trai pe cheltuiala, pe seama altcuiva. Similară cu manipularea descrisă mai sus, însă există o diferență. Când un partener, soț, copil adult apt de muncă jefuiește în mod ascuns, și anume, trăiește pe cheltuiala celui alt care este bucuros să-i dea banii sau să-l ajute financiar și se pare că ambii lucrează, dar unul plătește totul și facturile și acoperă toate cheltuielile pentru familie, dar el cheltuie doar pentru sine sau nu este clar cât, unde și cum își cheltuie banii. Sau stă acasă fără să muncească, nu vrea să se stabilească sau să meargă la muncă, fără să facă nimic prin casă și mai și consumă alcool sau droguri. Totodată, reproșând, face scandal partenerului-soț sau părintelui său, la întreținerea completă a căruia se află. Parazitarea și sustragerea deschisă a banilor, a altor bunuri în cadrul violenței financiare merg adesea împreună.

În urma studierii și analizei efectuate a actelor normative în domeniul de cercetare, precum și asupra lucrărilor autorilor, a identificării, selectării definițiilor privind violența în toată tipologia sa, s-au produs careva constatări.

Convenția Consiliului Europei pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței în familie a intrat în vigoare în RM la data de 1 mai 2022. Are conținut practic și juridic.

Legea 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, în art. 2 prevede violența în familie ca ”acte de violență fizică, sexuală, psihologică, spirituală sau economică, cu excepția actelor de autoapărare sau apărare a altei persoane, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, comise de către un membru de familie către alt membru, prin care s-a cauzat victimei prejudiciu material sau moral”. În continuare este prezentată ”violența economică – privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, abuz... pentru a sustrage bunurile persoanei, interzicere a dreptului de a posedea, folosi și dispune bunurile comune, control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune, refuz de a susține familia, impunere la munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv a unui membru minor”. ”Prejudiciu moral – cauzare a suferințelor fizice și/sau psihice, care conduce la umilire, frică, înjosire, incapacitate de apărare de violență...” [6]. Este de regret, dar norma nu este funcțională. Mai mult ca atât denumirea în sine poartă eroare și confuzie. Legea 140/2013 în art. 3 la înțelesul de violență asupra copilului legea face trimitere la toate tipurile de violență descrise în art. 2 a legii 45, descrisă mai sus [7].

În reglementările Codului Penal al RM, capitolul VII, art. 201¹ vedem violența în familie, ca acțiune sau inacțiune, intenționat comisă de membrul familiei asupra altui membru al familiei. Fapta săvârșită prin:

- a) Maltratare, oricare acțiuni violente, care au provocat vătămări ușoare a integrității corporale sau a sănătății;
- b) Impunerea voinței victimei, intimidare, umilire, control;
- c) „Privarea de mijloace economice”, de surse de existență, ”neglijare, dacă au provocat victimei vătămare ușoară a integrității corporale”. Vătămări corporale medii, grave, sau acțiuni care au condus la suicid, au provocat moartea victimei, toate aceste fapte constituie circumstanțe agravante [2].

Codul de Procedură Penală al RM, prevede în art. 215^{1,2)}. Măsuri de protecție aplicate victimelor violenței în familie. În alin. (1) observăm formularea generală asupra actului de violență, cu referire la cea fizică însoțită de cea psihică. Estimăm protecția drepturilor fundamentale, a bunurilor materiale, a proprietății victimei. Deci, puține specificații în termenii dreptului civil dar se regăsesc, nu și cele din dreptul financiar: mijloace bănești, cont, card bancar, cheltuieli, obligațiuni financiare, creditare. Prin urmare constatăm că, pe deoparte victima este protejată, iar altfel nu, dacă toate bunurile financiare se află în gestiunea agresorului. Victima poate rămâne fără de o sursă de existență, sau venit. Mai mult ca atât poate avea sau primi angajamentul de achitare a datoriilor agresorului, poate avea incapacitatea de plată, în special după emiterea sentinței de condamnare privind violența. În continuare, prin

citarea normei: dacă în cadrul procesului penal, în cazul în care „victima violenței în familie” se află „în pericol de a fi supusă violenței sau altor acte ilegale, inclusiv de distrugere a bunurilor sale, organul de urmărire penală sau procurorul este obligat să intervină imediat”. În alin. (3), instanța de judecată în decurs de 24 de ore emite ordonanța de protecție, cu aplicarea bănuțului sau învinutului măsurilor: lit. a) „obligarea de a părăsi temporar locuința comună, ori de a sta departe de locuința victimei, indiferent de dreptul de proprietate asupra bunurilor”, lit. c) „interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în alt mod...”, lit. e) „limitarea dispunerii unilaterale de bunuri comune”. Tot în conținutul acestui articol găsim interpretarea despre monitorizarea electronică în privința măsurilor aplicate conform alin. 3, lit. a) – d. Măsurile de protecție se aplică până la 3 luni. Victima sau membrii familiei acesteia pot purta un suport electronic pentru a putea fi verificată obligația de respectare a agresorului [3].

Codul Contravențional, ne arată o normă de generalizare cu privire la violența în familie, art. 78¹. Care prevede ”maltratarea sau acțiuni violente, comise de un membru în privința altui membru” cu pricinuirea vătămării corporale ușoare, sancțiunea în urma comiterii exprimată prin munca în folosul comunității sau arest contravențional [4]. La fel, ca și în alte acte normative, conținut cu privire la obiectul cercetării noastre nu este.

Reglementările Codului Familiei al RM cu privire la formele de violență înfăptuite în familie sau între, asupra membrilor sau altor rude nu se găsesc. Doar unele prevederi generalizate în normele cu privire la exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești. Astfel, în art. 62. Exercitarea drepturilor părintești, alin. 2, în aplicarea metodelor educative, părinții nu sunt în drept să aplice comportament abuziv asupra copiilor săi, insulte și maltratări, discriminarea, violența psihică sau fizică, pedepse corporale, este interzis antrenarea copiilor săi în orice acțiune, faptă ilegală. În alin. 3 problemele legate de educația copilului se soluționează de către părinți în comun, dar în interesul copilului și având în vedere părerea acestuia. În alin. 4 norma indică că, părinții poartă răspundere pentru realizarea drepturilor părintești fără de respectarea intereselor copilului. Aici la alin. 3, 4 normele sunt în concordanță cu art. 5. Egalitatea în relațiile familiale, art. 6. Realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor familiale, art. 16. Egalitatea soților în relațiile familiale, alin. 4 și cu prevederile art. 60. Drepturile și obligațiile părintești, alin. 2 „părinții poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor”. Cu revenire la specificații despre violență, observăm în art. 67. Decăderea din drepturi părintești, lit. c) „fac abuz de drepturile părintești”, lit. d) „se comportă cu cruzime față de copil, aplicând violența fizică sau psihică, atentează la inviolabilitatea sexuală a copilului, lit.

g) ”au săvârșit infracțiuni premeditate contra vieții și sănătății copiilor sau a soțului”. Sunt și prevederi cu privire la protecția drepturilor familiale, a copiilor care se află în pericol legat de viață și sănătate, care sunt în mod de urgență luați din familie de către autoritatea tutelară locală. Sau copii aflați în alte situații de risc, norme existente în legea 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți. Codul Familiei mai prevede, ca temei a desfacerii căsătoriei prin divorț, survine violența fizică sau psihică comisă de soț/soție, precum și asupra copiilor. Art. 74. Obligația părinților de a-și întreține copiii. Prin care legea obligă părinții de a întreține copiii și atunci când sunt inapți de muncă. Art. 75. Cuantumul pensiei de întreținere încasate pentru copilul minor. Art. 76. Încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor într-o sumă bănească fixă. Art. 78. Dreptul copiilor majori inapți de muncă la pensie de întreținere. Art. 79. Participarea părinților la cheltuielile suplimentare în favoarea copiilor. Art. 80. Obligația copiilor majori de a-și întreține părinții. Art. 81. Participarea copiilor majori la cheltuielile suplimentare în favoarea părinților. Art. 82. Obligația soților de a se întreține reciproc. Art. 83. Dreptul fostului soț la întreținere după divorț. Art. 84. Cuantumul pensiei de întreținere încasate de la soț (fostul soț). Art. 85. Scutirea soțului (fostului soț) de obligația de întreținere sau limitarea în termen a acestei obligații. Art. 86. Obligația de întreținere dintre frați și surori. Art. 87. Obligația bunicilor de a-și întreține nepoții. Art. 88. Obligația nepoților de a-și întreține bunicii. Art. 89. Obligația copiilor vitregi de a-și întreține părinții vitregi. Art. 90. Obligația copiilor de a-și întreține educatorii. Art. 91. Cuantumul și modul de încasare a pensiei de întreținere pentru alți membri ai familiei [5]. Deci, înțelegem că legiuitorul prin aceste norme face o distincție clară între bunuri, relațiile economice, civile și relațiile financiare, în special asupra comportamentului atitudinal al acestora. Înțelegem că, în cazurile neîndeplinirii acestor obligațiuni survine răspunderea juridică civilă. Însă complexitatea, imposibilitatea rezolvării este destul de mare. Dar mai cu seamă dacă neîndeplinirea obligației de întreținere este însoțită de violența financiară, psihică, comisă sistematic sau de mai mulți ani. Ca exemplu: copii apți de muncă nu vor să-și întrețină părintele său, aflat în dificultate de sănătate și financiară. Intenționat îl neglijează. În schimbul întreținerii și îngrijirii cer insistent, îl ceartă și îl persecută ca să transcrie sau să le doneze apartamentul precum și terenul agricol sau să-l vândă, banii în urma vânzării să le transmită lor, ca să fie asigurată toată cheltuiala necesară de întreținere. Bătrânul nu cunoaște bine legea, nici cea civilă, apoi, fiind limitat în puteri, nu va putea înainta acțiunea în judecată. Ca rezultat în asemenea cazuri vârstnicii rămân abandonați, decedează în singurătate și neputință totală. Dacă nu nimerește pe seama escrocilor, rămâne în stradă, deposedat de către copii săi de bunul imobil aflat

în proprietate privată, apoi după deces vor pretinde la moștenire succesorală. Moldova în ultimii ani a „îmbătrânit” enorm de mult, asta se mai datorează și fluctuației de migrare masivă, dar și din cauza anume abandonării, lăsării, nepăsării față de părinții săi în etate, lăsând-ui pe seama statului de către odraslele sale.

În Ghidul practic privind intervenția eficientă a poliției în cazurile de violență în familie, sunt arătate următoarele „exemple de acte de violență”: violența fizică, violența sexuală, violența psihologică, și violența economică specificată în felul următor: „este aplicată femeilor pentru a limita și controla accesul la resurse de transport, la baie, alimentație, îmbrăcăminte. Inclusiv: interzicerea femeii de a se angaja în câmpul muncii, interzicerea de a lua decizii financiare în familie, ascunderea banilor sau informației financiare, refuzul de a achita facturile”. [8].

În concluzie, totalizând cele constatate și expuse, subliniem faptul că, atât în legislație, cât și în diverse lucrări nu este dată o definiție, o normă cu privire la violența financiară. În actele normative lipsesc norme separate, clare despre toate tipurile de violență, precum și răspunderea juridică, pedeapsa pentru fapta ilegală comisă de făptuitor. Pedeapsa trebuie să corespundă cu gravitatea faptei săvârșite și efectele produse. În cazurile de violență psihică, violență financiară, răspunderea contravențională sau civilă ar fi necorespunzătoare. Se mai cere introducerea răspunderii penale în cazul nerespectării obligației de întreținere, contrar legii, cu rea voință. În teorie și practică există confuzie totală a cuvântului “economică” cu “financiară”. Tot în cadrul cercetării respective am încercat să stabilim numărul cauzelor examinate în instanțele de judecată și a hotărârilor sau sentințelor de condamnare în privința actelor de violență economică sau financiară, în anii 2020-2022, însă pe paginile electronice a instanțelor nu a fost identificată nici o cauză, respectiv nici o decizie nu a fost luată în acest sens.

La finalul cercetării se propun anumite **recomandări** esențiale:

De ordin educațional. Promovarea și realizarea educației financiare în instituțiile de învățământ. Despre venituri, cheltuieli, angajamente/obligațiuni financiare, gestionarea banilor, riscul financiar, efectele. Cu conținuturi îmbinate de norme constituționale despre drepturi și libertăți fundamentale, proprietate, alte conținuturi corespunzătoare din teoria dreptului despre lege, responsabilități/obligațiuni, abatere de la lege, abuz de drept, consecințe, pedeapsă/sanctiune.

De ordin social. Continuarea proiectelor și programelor elaborate și/sau implementate privind combaterea violenței. Organizarea informării periodice a populației prin mass-media și rețelele de socializare.

De ordin juridic. De a face funcțională Instrucțiunea inter-structurală de colaborare între autoritățile publice din 2021 în materia juridică. Introducere în

legislație a diversității violenței, a unei norme aparte privind violența financiară, precum și a răspunderii cu sancțiunea contravențională, penală. Atenție sporită prevenirii. Modificări la Codul penal: la art. 103, măsurile de siguranță să devină obligatorii, în locul celor cu caracter de recomandare; în cazul neîndeplinirii obligației de întreținere, contrar legii, cu rea voință față de părinți, copii, surori și frați - răspunderea trebuie să fie penală. Acordarea ajutorului victimelor: de sănătate, psihologic, social, juridic. Eficientizarea justiției întru examinarea cazurilor de violență, respectarea prevederilor Convenției nominalizate și de emitere a sentințelor de către instanțele judecătorești.

Referințe:

1. Convenția Consiliului Europei pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței în familie din 14.05.2011.
2. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72-74.
3. Codul de Procedură Penală al RM, nr. 122 – XV din 14.03.2003, legea republicată. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251/699.
4. Codul Contravențional al Republicii Moldova, nr. 218 din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78-84.
5. Codul Familiei al Republicii Moldova, nr. 1316 din 26.10.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 47-48.
6. Legea nr. 45 din 01.03. 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 55-56.
7. Legea 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 167-172.
8. Ghid practic privind intervenția eficientă a poliției în cazurile de violență în familie. Centrul de Drept al Femeilor, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Inspectoratul General al Poliției; elaborat: Vladimir Cazacov. Chișinău, 2015. Tipografia „Bons Offices”. - 144 p. ISBN978-9975-87-000-9, p. 8-11.
9. Instrucțiuni metodice privind intervenția Poliției în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie. Centrul de Drept al Femeilor și Inspectoratul General al Poliției. Chișinău, 2017, p. 7.